

Mimézis

Fordítói jegyzet Andrej Nikolaidis regényrészletéhez

Andrej Nikolaidis a tehetséges, egyre ismertebb fiatal montenegrói prózaírók egyike (Ognjen Spahićot, Balša Brkovićot, Dragan Radulovićot említhetném még, de tőlük alig olvasható valami magyarul). Az egyik regényéről Slavoj Žižek azt találta írni: „Ha volna igazság ezen a földön, akkor Nikolaidis könyve nagyobb bestseller lenne még James Patterson vagy John Grisham regényeinél is. Minthogy azonban nincs igazság a földön, legalább reméljük, hogy ez az örületesen olvasmányos könyv valamiféle isteni szeszély folytán mégiscsak hatalmas siker lesz majd.”

Újabb műveit szeretik metafizikai kriminek minősíteni, és Nikolaidis valóban mestere ennek a műfaji határokon mozgó zsánernek. Narrátorai gyakorlatilag alkoholisták, állandóan a törvényes és a törvénytelen között húzódó vonalon táncolnak, (ön)ironikus nihilisták, de egyéni igazságérzettel bírnak, és roppant kritikusak – szóval megvan a chandleri műfaj összes klasszikus motívuma, amely az olvasónál pozicionálhatja az író, ám Nikolaidis ennél mélyebbre megy, az emberi lét olyan mélységeibe és mocsaraiba, amelyek paradox módon magasabb régiókba emelik őt magát is, nem csak a regényeit – állandóan feszegetve egyébként azokat a korlátokat, amelyekbe az olvasók megpróbálják őt behelyezni.

Ez a negyedik Nikolaidis-regény, amelyet lefordítottam (sorban: a *Mimesis*, a *Fiam*, *Az eljövétel* és az idei könyvhétre várható *Kilenc*, mind a Gondolat Kiadó gondozásában), és a hosszú évek alatt szép lassan a bőröm alá bújt a szerző nyelve, látásmódja: nem véletlen, hogy annak idején szembejött velem a *Mimesis* egy könyvesboltban.

A négy regény mindegyikében megjelenik az apokalipszis motívuma, és mindegyik Ulcinjban játszódik, amelyet a szerző egyébként is a világ végének tart. *Az eljövétel*ben június van és havazik, a *Kilencben* özönvíz-szerű esők sodorják szemünk elé a város mocskát. A narrátorok szemszögéből egy pillanatra sem kérdőjeleződik meg az apokalipszis indokoltsága, ugyanakkor jó alapot szolgáltat nekik arra, hogy az emberi természet-

ről elmélkedjenek, és arra cinikus megjegyzéseket tegyenek – a legkevésbé sem olyan képekkel szembesítve olvasóit (bennünket), amelyet azok a tükörbe pillantva látni szeretnének/szeretnének.

Márpedig a tükörbe nézés, az identitáskeresés is állandó motívuma a balkáni *black noir* fenegyerekének (a *Kilenc* a Kruno Lokotar szerkesztette *Balkan noir* sorozatban jelent meg, az Algoritam kiadásában), és az önvizsgálat labirintusában bolyongva bizony sokszor felülkerekedik az esszéizáló diskurzus a narráción – de Nikolaidisnél ez is olvasmányos és szellemes. Az elbeszélés fősdrától elkalandozó történetzálakat tulajdonképpen semmi nem indokolja, azok mégis (filozofáljon a narrátor akár a halálbüntetésről, akár a feminizmusról vagy az okkultizmusról, esetleg az örökös Beatles–Stones antagonizmusról vagy éppen az európai időfelfogás változásairól) gazdagítják, rétegezik a kisregényeket.

Csalódhatnak azok, akik a narráció felől próbálják meg fölfejteti a regény rétegeit, mert annak szétszabdalt szövete nem vezet semmiféle elfogadható és klasszikus végkifejlethez. Önmagam ellen beszélek, amikor azt javaslom: ne fordításban, hanem eredetiben olvassák (és ha esetleg a szöveg állandó toposzaihoz szeretnének igazodni, akkor egy-két pohár jóféle ital mellett).